

BÁLINT LÁSZLÓ

SZERVEZETI LEHETŐSÉGEK A BŰNÜGYI ÉS NEMZETBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉBEN

A szervezett bűnözés

Jelenleg a bűnszervezet fogalmát a Büntető Törvénykönyv 137. §. 8. pontja határozza meg. E szerint: „*bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.*”

A szervezett bűnözés szintekre tagolódó, hierarchikus, gyakran nemzeti, etnikai vagy rokoni alapon szervezett bűnözői csoport tevékenysége, amelyben a szerepek – az alá-fölérendeltségi viszonyok – előre meghatározottak. A magasabb szinten elhelyezkedő személy – aki többnyire nem áll közvetlen kapcsolatban a bűncselekmény végrehajtásának résztvevőivel – belső erőszakra épülő, feltétlen engedelmességet követel a hierarchiában alacsonyabb szinten állóktól. A bűnszervezet tagjai többnyire „hivatásos” bűnözők, akik a rendszeres bűnelkövetést életmódnak és fő megélhetési forrásnak tekintik. Tevékenységük több oldalról biztosított, álcázott, hatékony konspirációra és sokszor a legfejlettebb technika alkalmazására épül, fedő (fiktív) vállalkozások működtetésével. Érzékenyen reagálnak a bel- és külpolitikai változásokat követő konjunktúrára, ahhoz igazítva bűnös tevékenységük stratégiáját és taktikáját. Szervezett és kipróbált saját orgazda hálózatra támaszkodnak, a bűnözést üzleti vállalkozássá fejlesztik (gyakori a nemzetközi jellegű bűnözői csoportok és kapcsolatok létrejötte), kialakítják a bűncselekményből származó jövedelem legálissá tételének – „tisztára mosásának” – lehetséges módozatait és beépülnek a legális üzleti életbe is. A bűnözői életforma fedésére szolgáló vállalkozások legális tevékenységét felhasználva megkísérelnek pozíciókat szerezni az államapparátusban is. E beszivárgás elsősorban a bűnüldöző, az igazságszolgáltató és a gazdasági döntésekért felelős államigazgatási szervekre irányul és célja a jogalkotási, jogalkalmazási folyamatok befolyásolása.

Bűnös céljaik elérése, illetve támogatása érdekében gyakran követnek el zsarolást, korrupcióra irányuló tevékenységet, vagy az élet kioltásával, nagy értékű vagyontárgyak megsemmisítésével járó erőszakot alkalmaznak. Lelepleződésük esetén gondoskodnak a szervezethez tartozó tagokról, azok hozzátartozóiról. A tanúk megfélemlítésével, lefizetésével, a bizonyítékok megsemmisítésével, a hamis bizonyítékok koholásával, az eljáró hatóságok tagjainak megvesztegetésével vagy zsarolásával, hatékony ügyvédi segítséggel („sztárugyvédek”) a büntetőeljárás sikerének meghiúsítására törekcszenek. Fontos ismérve a szervezett bűnözésnek a gyors cselekvés. Egy adott időben és helyen extraprofitot eredményező, bűnös tevékenységhez rövid idő alatt speciális bűnszervezeteket (pl. kábítószeres, fegyver-, szesz-, cigaretta- és embercsempész, pénz-, bankkártya hamisítás, „védelmi „, pénzek behajtása) képesek létrehozni.

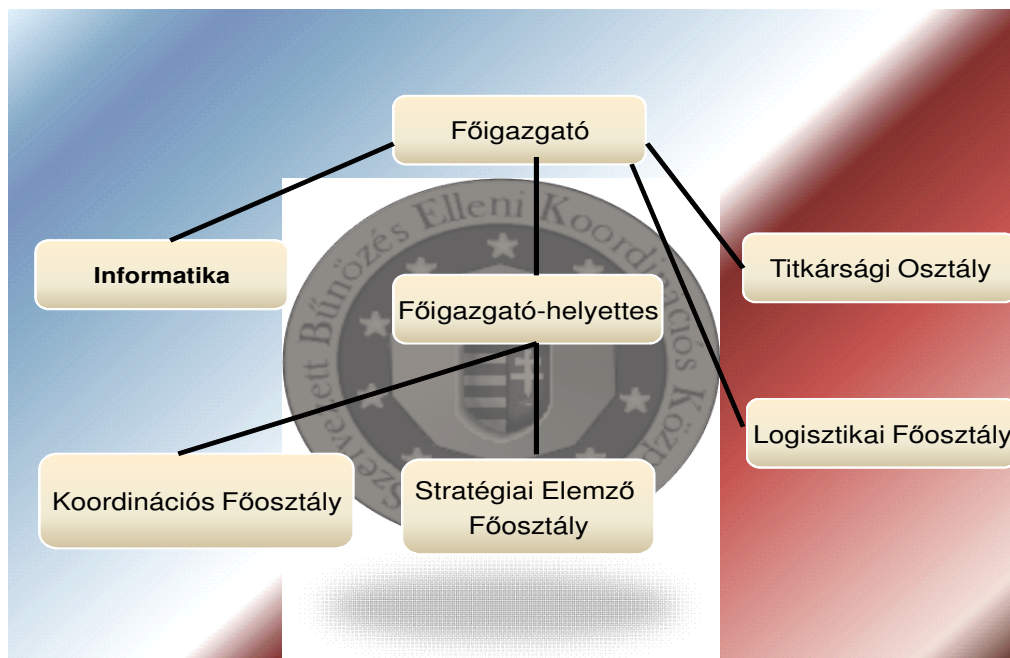
A Központ feladata

A Központ egy információközpontosító, elemző-értékelő és koordinációs központ. Nyomozási jogköre nincs, de kezdeményezheti az eljárások egyes szervek általi hatáskörbe vonását, bár mivel nem szakirányító javaslatai nem kötelezőek. A megküldött adatokat feldolgozza, elemzésekkel támogatja az operatív műveleteket, koordinál és értékelésekkel segíti a stratégiai szintű döntéshozatalt, valamint a szervezett bűnözés megelőzését. Bonyolult több szervet is érintő feldolgozások/eljárások esetén munkacsoport felállítását kezdeményezheti, ez esetben általában koordinálja a munkacsoport tevékenységét:

- az együttműködő szervek adatainak központosítása,
- a párhuzamos felderítések észlelése, koordináció,
- konkrét nyomozások, felderítések támogatása elemzés-értékeléssel,
- a bűnszervezetek helyzetének monitorozása,
- a szervezett bűnözés éves helyzetértékelése,
- a szervezett bűnözés elleni stratégiai döntéshozatal támogatása.

A Központ szervezeti felépítése

A Központ a Belügyminiszter irányítása alatt működő központi hivatal. A Központ önállóan gazdálkodó költségvetési szerv.

Együttműködés

A Központ a belügyminiszter irányítása alatt álló, négy tárca (BM, Nemzetgazdaság, HM, Külügyminisztérium) felelősségi körét érintő, önálló központi hivatalként látja el feladatait.

1. Országos Rendőr-főkapitányság,
2. Terrorelhárítási Központ
3. Nemzeti Védelmi Szolgálat,
4. Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
5. Alkotmányvédelmi Hivatal,
6. Információs Hivatal,
7. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat,
8. Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
9. Legfőbb Ügyészség (külön megállapodás alapján)

Kötelező adatátadás alá eső bűncselekmények

A Központról szóló törvény 4. §-a tartalmazza azon bűncselekmények felsorolását, amelyek alapján a partnerszerveknek folyamatban lévő eljárásaik adatait meg kell küldeniük

„s) szervezett bűnözéssel összefüggő bűncselekmény:

- sa) a Btk. 263/C. §-ába ütköző bűnszervezetben részvétel büntette,
- sb) a bűnszervezetben (Btk. 137. § 8. pont) elkövetett öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények,
- sc) az emberkereskedelem (Btk. 175/B. §) büntette,
- sd) a Btk. 250-254. §-aiba ütköző vesztegetés minősített esetei büntette, a Btk. 255. §-ába ütköző vesztegetés büntette, a Btk. 256. §-ába ütköző befolyással üzérkedés minősített eseteinek büntette, valamint a Btk. 258/B-258/D. §-aiba ütköző vesztegetés nemzetközi kapcsolatban minősített eseteinek büntette,
- se) a Btk. 259. §-ába ütköző közveszélyokozás büntette, a Btk. 261. §-ába ütköző terrorcselekmény büntette,
 - a Btk. 262. §-ába ütköző légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése büntette,
 - a Btk. 263/A. §-ának (1) és (3) bekezdésébe ütköző visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel büntette,
 - a Btk. 263/B. §-ába ütköző visszaélés haditechnikai termékkel és szolgáltatással, illetőleg kettős felhasználású termékkel,
 - a Btk. 264. §-ába ütköző visszaélés radioaktív anyaggal büntette,
 - a Btk. 264/C. §-ába ütköző visszaélés nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel büntette,
 - a Btk. 270/A. §-ának (3) bekezdésébe ütköző közveszéllyel fenyegetés büntette,
 - a Btk. 274. §-ának (1) bekezdésébe ütköző közokirat-hamisítás büntette,
 - a Btk. 282-282/B. §-ába ütköző visszaélés kábítószerrel bűncselekmény,
- sf) a Btk. 303-303/A. §-ába ütköző pénzmosás büntette,
 - a Btk. 304. §-ába ütköző pénzhamisítás büntette és a Btk. 304/A. §-ába ütköző pénzhamisítás elősegítésének vétsége,

sg) a bűnszövetségben elkövetett emberi test tiltott felhasználása [Btk. 173/I. § (3) bekezdés b) pont],
 emberrablás [Btk. 175/A. § (2) bekezdés a) pont],
 közérdekű üzem működésének megzavarása [Btk. 260. § (2) bekezdés],
 visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel [Btk. 263. § (3) bekezdés b) pont],
 visszaélés nukleáris létesítmény üzemeltetésével [Btk. 264/A. § (2) bekezdés],
 egyedi azonosító jel meghamisítása [Btk. 277/A. § (2) bekezdés b) pont],
 bélyeghamisítás [Btk. 307. § (3) bekezdés a) pont],
 csempészet [Btk. 312. § (3) bekezdés b) pont, (4) bekezdés b) pont],
 készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés [Btk. 313/C. § (4) bekezdés b) pont, (5) bekezdés b) pont],
 rablás [Btk. 321. § (3) bekezdés c) pont, (4) bekezdés b) és c) pontjai], illetve
 zsarolás [Btk. 323. § (2) bekezdés a) pontja] büntette;”

A Központ lehetőségei az eljárásra hatáskörrel rendelkező szervek támogatására

- Az együttműködő szervek részére törvényes feladatkörükben célhoz kötött prioritási lehetőséget biztosít.
- Figyelemmel kíséri, hogy az együttműködő szervek között nem folyik-e párhuzamos felderítés, vagy eljárás ennek észlelése esetén az érintett szerveket erről értesíti.
- Az együttműködő szervek megkeresésére a rájuk vonatkozó törvényi felhatalmazás szerint adatbázisból információt, taktikai elemzést szolgáltat.
- Megvizsgálja, hogy a beérkezett adatra vonatkozóan korábban más együttműködő szervtől érkezett-e információs igény, amennyiben jogszabályi feltételek fennállnak illetve korlátozás nincs az igénylő szervnek az adatot továbbítja.
- Az adatátadás révén beérkező adatokat –elemzést, értékelést követően – a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező együttműködő szerv felé meg küldi.
- Figyelemmel kíséri, hogy a beérkezett adathoz egyéb azt kiegészítő vagy összefüggő adat nem áll-e rendelkezésre, ennek észlelése esetén az érintett szerveket értesíti.
- A szervezett bűnözői csoportok alakulásának és megszűnésének, egymáshoz való viszonyának figyelemmel kísérése, jogellenesen szerzett javaik legalizálását szolgáló vállalkozások elemzésével az ellenük való fellépéshez segítségnyújtás.
- Segítség nyújtása a szervezett bűnözés és terrorizmus elleni szakmai és kormányzati döntések meghozatalához.
- A szervezett bűnözés által indukált, biztonsági kockázatok figyelemmel kísérése, a megelőzés, felderítés, megszakítás elősegítéséhez műveleti helyzetelemzések, prognózisok készítése, ajánlások, javaslatok megtétele.
- Igény esetén konkrét ügryhöz taktikai elemzéseket készít.
- Kérésre részt vállal az együttműködő szervek állományának elemzést támogató képzésében.

Fenyegetettség értékelése a szervezett bűnözés feltérképezése során

A Központ feladatkörén belül elkülönülő, önállóan körülhatárolható és meghatározható feladatkör jellege miatt került kiemelésre a szervezett bűnözői csoportok által az ország közbiztonságára jelentett fenyegetettség értékelés.

A Központ a bűnelemzés nemzetközi szakmai követelményeit érvényre juttatva, az Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL) által évente elkészített „Az EU Szervezett Bűnözés Fenyegetettség Értékelése” (OCTA) című jelentésben alkalmazott szempontrendszerre és megállapításra figyelemmel részben visszatekintő, másfelől a közeljövőre vonatkozó előrejelzésekkel kombinált elemzés-értékelést készít. Az értékelés célja a szervezett bűnöző csoportok részéről megnyilvánuló fenyegetettség aktuális szintjének azonosítása, a felmerülő kockázatok csökkentése érdekében javaslatok megfogalmazása.

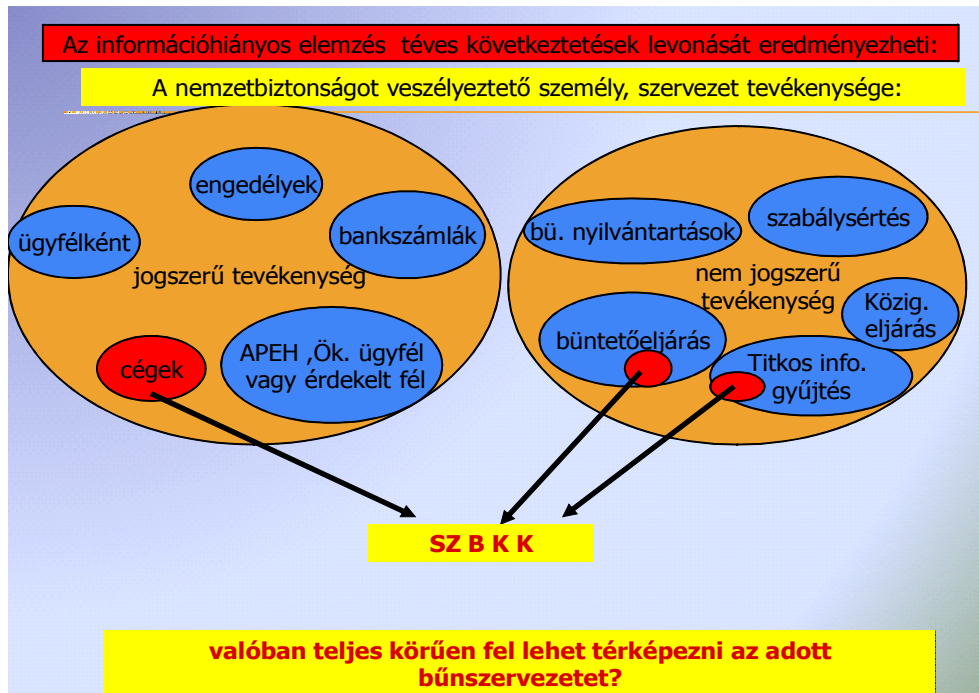
A biztonsági kockázatok optimális kezelésének lehetséges modellje

Hazánkat ért nemzetbiztonsági kihívásokra adott hatékony válaszhoz elengedhetetlen, hogy a döntéshozó hatalom a belső biztonsági helyzetről is átfogó, folyamatos és naprakész információkkal rendelkezzen.

A Magyarország köz és nemzetbiztonságáért felelős szervek a hatáskörükbe tartozó jogellenes cselekményekkel kapcsolatos adatokat dolgozzák fel, értékelik, elemzik. Az államigazgatás jelenlegi rendszerében nincs olyan szerv, amely az adatokat és információkat kormányzati szinten összesítené, szintetizálná és a Kormány döntéseit összbiztonsági szemlélettel készítült, stratégiai elemzésekkel, javaslatokkal segítené. Lennie kell egy intézménynek, szervezetnek, amely a rendvédelmi- és nemzetbiztonsági struktúrát is magába foglaló belső biztonsági rendszer integráns részeként, képes a mindenkori kiemelt biztonsági kockázatok elleni megelőző, bűnüldöző, elhárító szaktevékenység érdemi támogatására, a kormányzati és biztonságpolitikai döntéshozatal segítésére valamint az információs és elemzési hírigények kielégítésére.

A modell alapján a SZBKK lehetne a magja egy komplex, nemzet- és közbiztonsági elemző központnak, ahol megvalósul a folyamatos, a nemzet – és közbiztonságra közvetlen és közvetett veszélyt jelentő jelenségek figyelemmel kísérése, illetve az ellenük való fellépés koordinálása.

A fenti célok természetesen csak teljes körű informáltság mellett valósíthatóak meg. A Központ jelenlegi információ forrásai messze nem teles körűek. Az alábbi ábra tükrözi azt, az egyébként normaalkotással/módosítással kiküszöbölhető helyzetet, ahol látszik, hogy mennyi nyilvántartás, szerv adatai hiányoznak például egy bűnszervezet vonatkozásában a komplex kép kialakításához, hiszen gondoljunk csak bele, egy (bűn)szervezet tevékenysége legyen legális, akár illegális megjelenhet különböző adatbázisokban illetve nyilvántartásokban.

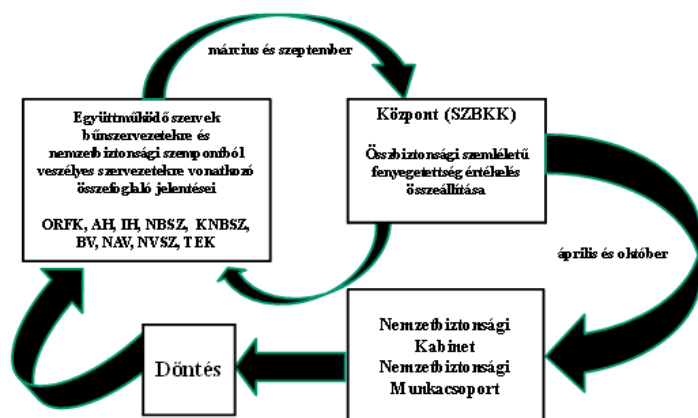
A Központ a létrehozása óta eltel több mint tíz év során jelentős együttműködési tapasztalatot halmozott fel, amely egy része kifejezetten a szervezett bűnöző csoportok tevékenységének nyomon követésével (helyzetük rendszeres időközönként történő elemzés-értékelésével) kapcsolatos. E tapasztalat alapján állítjuk, hogy a nemzetbiztonsági kockázatokat jelentő csoportok ezen belül a bűnszervezetek elleni fellépés magyarországi helyzetének, szerepének és mindenkor aktuális állapotának egy összbiztonsági szemléleten alapuló szisztematikus elemzés-értékelési modelljét kell kialakítani.

A struktúra lényege: a nemzet biztonságát veszélyeztető bűn/terror és más szervezetek kockázatelemzéseinek összesítése (1), azok szintetizálása (2) a fenyegetettség szintjei prioritásainak megfogalmazása (3) és a kormány illetékes kabinetje felé történő felterjesztés (4). Ezt követően a egyedi döntések tolmácsolása, további hírigények megfogalmazása (5), szakmapolitikai döntés esetében stratégiai anyagok, jogszabály módosítások előkészítése (6).

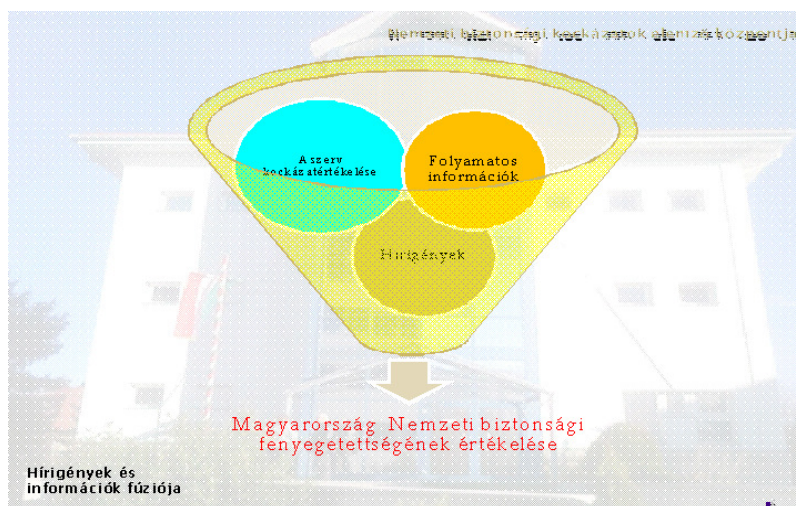
Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a problémakör megoldásában felelős valamennyi minisztérium és magas szintű tanácskozási fórum megfelelő információs támogatás birtokában határozhassa meg a szükséges szakmapolitikai intézkedéseket és egyedi döntéseket.

A kiemelt jelentőségű csoportok feldolgozásakor központi elem egy olyan jogi norma kiadása, amely a kockázatot jelentő szervezetek feltérképezésének alapvető kereteit adja meg a partnerszerveknek.

Az érintett szervek a fent említett norma előírása alapján vizsgálnák, elemeznék és felügyelnék „csoportjaikat”, emellett meghatározott időközönként a biztonsági helyzet függvényében a hatáskörükbe tartozó kiemelt csoportokról értékelést küldenének a SZBKK felé.

A Központ a partnerszervektől beérkezett „rész”értékeléseket további elemzésnek vetné alá valamennyi rendelkezésére álló releváns információt hozzáillesztve az alapjelentéshez. Ezen elemzői tevékenység hozzásegíthet a csoportok esetében további személyi, gazdasági, társadalmi kapcsolatrendszer feltérképezéséhez, továbbá a partnerszervek által megküldött csoportok között esély adódik olyan valódi, élő kapcsolati rendszerek, összefonódások megállapítására, amelyek nemzetbiztonsági veszély igazi súlypontját is meghatározhatják a csoportok között. Az így összeállított kockázatot jelentő szervezetek által képviselt veszélyeztetettség tekintetében prioritási sorrendet állítana fel, valamint javaslatot tenne a csoportokkal szembeni alkalmazott taktikai lépésekre.

A fenyegetettség értékelő jelentést a Központ a Kormány illetékes kabinetje számára terjesztené fel, ahol, amennyiben szükséges, a megfelelő szakmapolitikai döntéseket meghoznák.